

Indrejserestriktioner under covid-19

Erfaringer fra Region Sønderjylland-Schleswig,
april 2021 – oktober 2021

Region Sønderjylland-Schleswig

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Danmark og Tyskland – nationale coronaregler	2
Indrejserestriktioner	3
Grænsependlerne	3
Turisme	5
Grænsehandlen	5
Personlige kontakter	6
Sammenfatning og fremtidsudsigter	6

Kolofon:

Udgiver: Region Sønderjylland-Schleswig

Forfatter: Andrea Graw-Teebken, ph.d.

Regionskontor & Infocenter

Lyren 1 DK-6330 Padborg

Tlf. +45 74 67 05 01 Fax +45 74 67 05 21

www.region.de www.region.dk

www.kulturfokus.de www.kulturfokus.dk

www.pendlerinfo.org

December 2021

Fotos: Cover til venstre: Regionaldag september 2021 (Region Sønderjylland-Schleswig), cover midten: Sören Sachau, cover til højre: Sprogundervisning i det fri/ lærerkonference november 2021, Nordpool, Tim Riediger

Indledning

I foråret 2021 var det et år siden, at den globale covid-19-pandemi var startet. På den ene side var situationen en helt anden end året før. Intensiv forskning i viraene havde leveret omfattende viden om infektionssygdommen, dens symptomer og også dens langtidsfølger. Der blev forsket overalt i verden, der blev holdt nøje øje med mutationerne, og det blev vurderet, hvor farlige de var.

Ud over den oparbejdede viden var erfaringen med sygdommen og de mere eller mindre velegnede modforanstaltninger nyt i forhold til i fjor. Her kunne der både trækkes på erfaringer fra andre lande og internt i de enkelte lande. Der blev afprøvet og igen forkastet. De nationale og regionale regler varierede meget, og der var gennemgående også store forskelle mellem Danmark og Tyskland.

Ikke mindst var man i foråret 2021 også i den heldige situation, at der i mellemtiden var blevet udviklet flere forskellige vacciner. Hos nogle personer blev der konstateret problemer med bivirkninger, hvilket fik vaccinemodstandere på banen og til dels førte til, at vaccinationskampagner blev ændret eller i perioder sågar afbrudt.

På den anden side havde man stadigvæk ikke styr over situationen selv efter et år med covid-19. Der tegnede sig et dystert billede af situationen på verdensplan, og også grænselandet var udfordret i form af stigende smittetal og deraf følgende omfattende restriktioner.

Danmark og Tyskland – nationale coronaregler

Det primære mål med alle restriktioner på både dansk og tysk side er at holde smittetrykket så lavt, at det respektive sundhedssystem ikke bliver overbelastet, og at så få som muligt bliver ramt af covid-19 eller dør af eller med sygdommen. Alle tiltag skal betragtes ud fra det synspunkt, idet der også blev fremsat kritik, og man så regionale eller lokale protestaktioner. I Tyskland opstod der protestgrupper, og der blev afholdt store demonstrationer i bl.a. Berlin. I Danmark, hvor modstanden mod den statslige politik traditionelt ikke er særlig stor, var der mindre protester.

Mens Tyskland fortsat var nedlukket, blev der igen indført lempelser i Danmark i marts.

Forudsætningen var omfattende brug af masker, hvilket var noget helt nyt i Danmark, og der blev samtidig testet i udstrakt grad. Den strategi fik de høje smittetal til at falde langsomt igen i maj.

Man begyndte at teste overalt i Danmark, hvor der blev oprettet lokale testcentre i alle kommuner.

I løbet af kort tid blev personer, der var meldt arbejdssøgende, hentet ind for at foretage hurtigtest. For at kunne tage del i det – indskrænkede – offentlige liv skulle der forevises en negativ test, og offentlige institutioner og hotel- og restaurationsområdet kunne så langsomt begynde at åbne igen, fordi der kun var adgang for dem, der kunne fremvise en negativ test. Denne udvikling begyndte væsentligt tidligere end på den tyske side og blev også langt mere konsekvent koblet sammen med udsigterne til, at der så gengæld igen kunne blive åbnet op for mere offentligt liv.

Den danske regering førte en lignende politik på skole- og uddannelsesområdet. Mens man takket være den omfattende digitalisering af samfundet hurtigt fik stablet en omfattende onlineundervisning på benene, så blev der stadigvæk uddelt papirsedler på tyske skoler. I Danmark åbnede skolerne umiddelbart efter påskeferien, mens eleverne og særligt de ældste på tysk side måtte holde ud derhjemme flere uger længere.

Også på den tyske side blev genåbningen af skolerne knyttet til regelmæssige test, som blev foretaget i klasserne selv af lærerpersonalet eller eleverne. Inddelingen i kohorter/bobler blev til dels fortsat praktiseret i efteråret 2021, hvor man for længst var vendt tilbage til en normal skolehverdag i Danmark. Den høje prioritering af genåbningen af skolerne i Danmark blev også offentligt begrundet med forældrenes betydning for arbejdsmarkedet.

Indrejerestriktioner

I det første år med corona var indrejerestriktionerne primært betinget af den "funktion", som de respektive indrejsende varetog i landet. Der blev således sondret mellem relevante og mindre relevante indrejsende. Grænsependlere og personer, der transportererede varer til og fra Danmark og Tyskland, var på intet tidspunkt komplet afskåret fra indrejse. Der blev stillet krav om nødvendig dokumentation for ansættelsesforholdet, men derudover var der sikret fri passage – helt i tråd med EU's indre marked.

Myndighederne betragtede i perioder ligeledes turisterne som en relevant gruppe, selv om de respektive brancheorganisationer kunne have ønsket sig længere åbningsfaser for rejsebranchen. Særligt sommerhusudlejerne på den danske vestkyst led under restriktionerne.

Brancheorganisationen fremhævede, at de var unødvendige, fordi det ifølge den også er muligt at holde ferie i et sommerhus uden at have personlige kontakter.

I 2020 faldt grænselandsbefolkningen og mindretallene i perioder ind under den sidste kategori – den for ikke-relevante indrejsende. Det kom som et chok for mange, for man havde jo indtil videre regnet med til enhver tid at kunne rejse ind i "moderlandet". En privat indrejsegrund som at besøge familie og venner var som at løbe spidsrod, og den erfaring var grænselandet endnu ikke kommet sig over i begyndelsen af 2021.

I 2020 blev de mindre grænseovergange lukket. Det førte til en lang række hindringer for den lokale og grænsenære trafik. En hotdog i Kollund, cykelturen til skole eller et tandlægebesøg i Flensburg – alt blev sat på standby. Disse regler var der tilsyneladende ingen, der kunne rokke ved, mindretallene henvendte sig flere gange til de ansvarlige ministre i København, men uden held, betonklodserne blev stående. De mindre grænseovergange blev først åbnet, da majshøsten skulle i hus i sensommeren 2020, og de regionale landmænd gjorde det klart, at de ikke kunne stoppe op og åbne den lille lås, de havde fået stillet til rådighed for at komme hen til deres marker på den anden side af grænsen, hver gang de skulle passere den. Kun de færreste regnede med, at de mindre grænseovergange ville blive lukket igen under en ny coronabølge. Men det var præcis, hvad der skete i marts 2021. De mindre overgange blev først genåbnet den 30. april 2021.

Udviklingen og udbredelsen af hurtigtest var med til at ændre den hidtidige praksis markant.

Danmark gik forrest, der blev etableret teststationer i hele landet, hvor alle borgere gratis kunne blive testet for covid-19 og dermed få et par fordele. For hvis der kunne fremvises en negativ test, der højst var 72 timer gammel, så var et restaurantbesøg pludselig igen en mulighed. Danmark udvidede hurtigt dette til også at omfatte grænsepassage.

Grænsependlerne

Grænsependlerne var umiddelbart berørt af denne testpraksis, og her spillede den danske indførelse af testkrav i forbindelse med ud- og indrejerestriktioner den 9. januar en afgørende

rolle. Den tyske side fulgte hurtigt efter og indførte ligeledes et testkrav den 14. januar. I begge tilfælde var testen gyldig i en uge. Men allerede en måned senere blev reglerne strammet, hvor der pr. 17. februar blev indført en 72-timers-regel ved indrejse til Danmark. Den 22. februar kom der et tilsvarende krav ved indrejse til Tyskland.

I januar måtte tusindvis af grænsependlere således bruge weekenden på at få fat i en hurtigtest, så de kunne komme på arbejde igen om mandagen. Ikke nogen nem øvelse i begyndelsen af 2021, for på tysk side var der kun meget få testmuligheder. Land Schleswig-Holstein og særligt Stadt Flensburg reagerede hurtigt på de ændrede vilkår og fik opført teststationer overalt, hvoraf nogle også blev drevet af private operatører. Det gjorde det muligt at fremvise en hurtigtest ved grænsen. Indførelsen af 72-timers-reglen var ligeledes forbundet med store logistiske udfordringer for grænsependlerne, hvorfor nogle større danske virksomheder med kort varsel fik oprettet teststationer på deres egen matrikel for at gøre det lettere for medarbejdere på skiftehold.

I begyndelsen af 2021 kom der forskellige vacciner på markedet. Problematikken var på den ene side hurtigst muligt at få fat i så mange vaccinedoser som muligt. Men det blev også samtidig tydeligt, at dele af befolkningen i hvert fald i Tyskland var skeptiske over for at blive vaccineret og vurderede risiciene som høje.

Særligt befolkningen i det dansk-tyske grænseland oplevede i den forbindelse en anden stor forskel. På tysk side skred vaccinationsforberedelserne kun langsomt frem. Tilmeldingssystemet til en vaccinationstid var en katastrofe med lange digitale køer til følge, hvilket skræmte mangt en borger bort, som egentlig var villig til at tage vaccinationen.

På dansk side blev der hurtigt udviklet en app til et digitalt coronapas. Grænsependlere, der lod sig vaccinere i Danmark, kunne få et sådant digitalt coronapas, hvilket gjorde mange ting lettere. På dansk side kom det digitale coronapas så hurtigt på plads, fordi hele sundhedsvæsenet har været organiseret digitalt i årevis. Samtlige borgere er registreret i en prioriteringskategori, og der er rettet henvendelse til dem via deres e-Boks. Herefter kunne hver borger selv vælge en tid.

Allerede tidligt i forløbet var Regionskontor & Infocenter i dialog med de ansvarlige myndigheder, for grænsependlerne med arbejdsplads i Danmark håbede også på at få et tilbud om vaccination i beskæftigelseslandet, således som EU-forordningen også tilsikrer. Det nationale system var først ikke gearet til grænsependlerne, men der blev fundet digitale løsninger, og i begyndelsen af juni kunne grænsependlerne også booke tider online.

Grænsependlerne befandt sig i krydsfeltet mellem den danske og den tyske vaccinationsstrategi. Der var sjældent berøringspunkter mellem sundhedsmyndighederne, hvilket blev særlig tydeligt i forbindelse med lokale udbryd, hvor myndighederne på den anden side af grænsen blev informeret sent eller slet ikke.

Danmark forfulgte målrettet egne interesser, hvilket kom frem, da man skaffede sig adgang til vaccine uden for EU. Da det aktive stof AstraZeneca kom i miskredit i det sene forår, fordi der var kommet meldinger om dødsfald flere steder i verden efter vaccination, forbød det danske sundhedsministerium brugen af stoffet. Man lånte 55.000 doser af vaccinen AstraZeneca til Schleswig-Holstein, hvilket blev fejret som en stor succes for de dansk-tyske forbindelser. I juli blev det meddelt, at Schleswig-Holstein ikke behøver at levere disse vaccinedoser tilbage.

I samme måned oplevede man igen en stigende incidens i Danmark, hvilket dog ikke førte til en ændring af coronastrategien. Takket være en høj vaccinationsprocent var de svære forløb sjældne på trods af en høj incidens. Der blev først diskuteret stramninger igen i begyndelsen af november.

Turisme

Takket være testmulighederne blev differentieringen af, hvem der må indrejse, og hvem der ikke må, gradvist ændret. I april 2021 var grænsen fortsat lukket for turister, og i begyndelsen af måneden begyndte de konservative oppositionspartier at presse på og opfordre regeringen til at genåbne grænsen for turister. Dette var tæt forbundet med kravene fra den danske turistbranche, som frygtede endnu et svært år med tomme hoteller og sommerhuse ligesom i 2020. Den 21. april kunne turister igen rejse ind i Danmark, hvis de kunne fremvise en negativtest. Påsken gik således tabt for feriebranchen, men den kunne udnytte både Kristi himmelfartsferien og pinsen. Helt enkel var situationen dog ikke, for reglerne var forvirrende. Skulle feriegæster fra Nordrhein-Westfalen trods negativtest have foretaget yderligere en test nord for grænsen, eller skulle de sågar i karantæne? Og i givet fald hvor længe? Hvilket coronapas blev accepteret som dokumentation? Infocentret fik løbende henvendelser om spørgsmål som disse, og reglerne ændrede sig løbende, da Danmark i april indførte en plan for genåbning af landet i fire faser og ikke altid kommunikerede tydeligt, hvilke regler der var gældende for indrejsende. Der gjaldt således en anbefaling om karantæne for hjemrejsende danskere pr. 9.1.21, og fra den 17.2. blev det et krav. Den 21.4. blev reglerne lempet igen i forbindelse med incidensen i det respektive indrejseland.

I løbet af sommeren 2021 steg incidensen på den danske side. Mens man i Danmark fortsat satsede på en model med lempelser, var bekymringen stor på tysk side. CDU i Schleswig-Holstein stillede krav om en negativ coronatest for alle danskere ved indrejse. Det kunne imidlertid kun gennemføres ved de tyske forbundsmyndigheders foranstaltning, hvilket de afviste. Hjemrejsende tyskere blev heller ikke kontrolleret, forbundspolitiet talte allerhøjst om stikprøveundersøgelser. Og det, selvom der i slutningen af juli var kommet officielle udmeldinger om strenge indrejseregler. Selvom hoteller er åbne på begge sider af grænsen i november 2021, og det er muligt at besøge nabolandet, så hersker der stadigvæk stor usikkerhed, og mange spørger sig selv, om åbningerne mon vil være af varig karakter.

Grænsehandlen

Ligesom det var tilfældet i 2020, havde grænsehandlen vanskelige arbejdsbetingelser i forsommeren. Den 22. maj blev det igen muligt at handle syd for grænsen. Takket være de på daværende tidspunkt udbredte muligheder for at få foretaget en hurtigtest og en hastigt stigende vaccinationsprocent i Danmark var det igen muligt at gå på jagt efter billige varer i Tyskland. Grænsehandlen havde forberedt sig på det store run i god tid og ansat ekstra personale. Man videreførte også ordningen med "click and collect", der havde vundet indpas i 2020, hvor handlende fra Danmark kunne sammensætte deres varer online derhjemme og så afhente dem færdigpakket i butikken. På den måde opholdt de sig også kortere tid i butikkerne rent fysisk. Mange grænsehandlende udnyttede den vundne tid til at handle ind i andre butikker i

grænselandet og også dække sig ind med varer, der ikke hører til grænsehandlens sædvanlige produktsortiment.

De danske supermarkeder nord for grænsen måtte affinde sig med, at en del af de stigende indtægter igen forsvandt. Branchen kendte det fra 2020, hvor de samlet set kunne notere betragtelige overskud. SuperBrugsen i Rødekro og Tinglev mente, at overskuddene ikke kun skyldtes grænsehandlen, men også, at de danske restauranter havde været lukket gennem længere tid i 2020, og borgerne derfor i højere grad var tvunget til at lave mad derhjemme.

Personlige kontakter

Borgerne i grænselandet og mindretallene havde vænnet sig til restriktionerne i 2021, og der var færre protester end året før. Utilfredsheden med især den danske grænsepolitik var der dog fortsat, og i oktober henvendte Region Sønderjylland-Schleswig sig skriftligt til de to nationale regeringer med henblik på at træffe forholdsregler i tilfælde af kommende grænserestriktioner og finde lydhørhed eller en fast kontaktperson på ministerplan.

Sammenfatning og fremtidsudsigter

Mens den epidemiske udvikling i foråret og sommeren 2021 bestemt var positiv, og vaccinationerne og de vidtrækkende testmuligheder gav god grund til optimisme, så ser situationen anderledes ud i efteråret. Stigende incidens og en større belastning af sygehusene peger igen i retning af endnu en nedlukning eller en delvis indskrænkning af det offentlige liv. Aldrig før har de forskellige pandemistrategier i Danmark og Tyskland og de dermed forbundne gennemgribende betingelser for det offentlige og det private liv fremstået tydeligere. Ikke tilfældigt har der også været en bølge af tyske tilflyttere i den beskrevne periode. Det må konstateres, at den politiske og administrative dialog på tværs af grænsen er blevet vigtigere end nogensinde før. En pandemibekæmpelse med varig effekt kan kun lykkes i grænseområdet med velfungerende regelmæssig udveksling, således som den praktiseres i organerne under Region Sønderjylland-Schleswig.